

Bostadshus Flyinge Kungsgård

Flyinge 22:50

Flyinge, Lunds kommun, Skåne län

Antikvarisk medverkan/2020

Carita Melchert

Titel: Bostadshus Flyinge Kungsgård
Författare: Carita Melchert
Kulturmiljörapport: 2020:71

Omslagsbild: Bostadshuset sett från norr
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Administrativa uppgifter	1
Sammanfattning av utförda arbeten	1
Åtgärdsbehov, antikvarisk målsättning, byggnadshistorik	2
Utförda åtgärder	2
lakttagelser som gjorts under arbetet.....	3
Avvikelser från handlingar.....	3
Kulturhistorisk bedömning av arbetet	3
Bilder och ritningar	4
Bilaga.....	17

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr: 432-19466-2020, beslutsdatum 2020-06-26

Fastighet: Flyinge 22:50. Byggnad 1811-1814 inom byggnadsminnet Flyinge Kungsgård.

Kommun: Lund

Beställare/byggherre: Bostadsrättsföreningen Flyinge Kungsgårds Gula gata, kontaktperson Camilla Söderquist

Åtgärdsförslag: Arbetsbeskrivning takomläggning, Byggmästarn Andersson

Entreprenör: Byggmästarn Andersson, Hörby

Underentreprenör: Snickarproffsen i Syd och Rydbergs plåtslageri

Byggledare: Johan Andersson

Antikvarisk medverkan, rapportens författare: Carita Melchert, Kulturen

Byggnadstid: augusti – november 2020

Sammanfattning av utförda arbeten

Taket har försetts med ny diffusionsöppen takduk, ny läkt, röda enkupiga taktegelpannor och avvattning. Röttskadade delar i undertak har ersatts, Vindskivor har underhållits, skorstenar putsats om, plåtarbeten har ersatts med ny röd plåt. Samtliga sentida takfönster har ersatts med nya.

Material:

Vindskivor: Linoljefärg Vit titan-zink. Ottossons färgmakeri AB.

Plåt: Fabrikslackad Plannja mörkröd NCS S 5040-Y80R

Takpannor: Nibra H14 naturröd, 1-kupig falsad.

Underlagspapp: BISON DiffTak, diffusionsöppen underlagsduk.

Nockbruk: Finja Hydrauliskt kalkbruk, 0-3 mm.

Bruk till skorstenar: Finja Hydrauliskt kalkbruk, 0-3 mm.

Bruk till skorstenskronor: Finbetong.

Takfönster: Welux. <https://weshare.velux.com/A/We%20Share/77877?encoding=UTF-8>

Åtgärdsbehov, antikvarisk målsättning, byggnadshistorik

Byggnaden är en del i byggnadsminnet Flyinge kungsgård som förklarades som statligt byggnadsminne 1974 och övergick 1993 till byggnadsminne enligt 3 kap KML. Taktäckningen var i dåligt skick och läckage hade förekommit. Bärläkt, papp och en begränsad del av underlagstak var skadat och det fanns risk för följdskador i stomme. Målsättning var att varsamt renovera taket och att huset fortsättningsvis används som bostäder. Efter åtgärderna är taket åter tätt, och skorstenar och vindskivor har underhållits.

Byggnaden är uppförd som personalbostad till Flyinge stuteri och hingstdepå, enligt uppgift på 1850-talet, och innehåller i nuläget flera lägenheter. En större renovering genomfördes 1937-38. Befintliga takpannor var före åtgärderna röda enkupiga Weberöd och troligen lagda kring 1900-talets mitt. Nockpannorna är lagda i bruk. Vindskivorna är vita av trä med rundat avslut i nedre kanten och ovankant täckt med plåt. Undertaket består av stickespån och äldre papptak, tidigare lagningar i undertak förekommer. Moderna takfönster har vid tidigare tillfällen satts in i båda takfallen. På södra takfallet fanns ett äldre litet takfönster av gjutjärn.

Utförda åtgärder

De befintliga takpannorna demonterades, bär- och ströläkt revs. Under pannorna konstaterades att det finns äldre taktäckning med tjärpapp på trekantslist och under tjärpappen ligger stickespån. Den äldre takpappen och stickespån behölls under den nya taktäckningen. Endast rötskadade spån och pappbitar som låg löst togs bort. Rötskadad råspont vid takfoten har rivits och ersatts. Ny bär- och ströläkt har monterats. Den nya läkten placerades och fästes i möjligaste mån för att bevara de äldre trekantslisterna intakta. Diffusionsöppen takduk monterades mellan den nya läkten. Nya takpannor lades och kramlades enligt takpanneleverantörens anvisningar, i huvudsak längs kanterna och var tredje panna. Nockpannorna har lagts i bruk. Hängrännor och stuprör har ersatts med vita nya fabrikslackade. Utformningen av avvattning är lika som före åtgärderna förutom att hängrännornas dimension ökats från 125 mm till 150 mm. En något större dimension valdes eftersom det är förhållandevis stora takfall och i syfte att bättre skydda fasaderna. Bytet medför ingen visuell skillnad. Ny röd plåt har monterats kring skorstenar, ventilationsrör och i ovankant vindskivor i så smäckt utförande som möjligt.

Vindskivorna har behållits förutom den nordöstra vindskivan. Den nedre halvan av denna vindskiva var före åtgärderna inleddes vid tidigare tillfälle utbytt till två brädor, monterade på varandra i höjdd, för att nå samma bredd som de äldre vindskivorna som består av en bred bräda. Den övre halvan av nordöstra vindskivan var kraftigt rötskadad och har ersatts med två brädor lika som den nedre halvan. Beslut att byta den rötskadade vindskivan med två brädor togs i samråd med antikvarisk medverkande, motivering är att den nedre delen redan var ersatt med två brädor och att merparten av äldre vindskivor finns bevarade. Övriga vindskivor har behållits utan ändringar och trälagats efter behov. Vindskivorna skrapades rena från befintlig färg, som i yttersta skiktet var kraftigt flagnande och troligen en plastbaserad modern färg. Vindskivorna ströks härafter med Plastic-padding som lagning utan diskussion med antikvarisk medverkande. Plastic padding slipades efter påtalande bort i möjligaste mån inför linoljemålningen. Samtliga vindskivor har målats med vit linoljefärg i fyra tunna strykningar.

Skorstenarna har foglagats efter behov och putsats om i sin helhet med hydrauliskt kalkbruk. Krönplattorna konstaterades vara undermåliga och har gjutits om med droppkant, i samråd med antikvarisk medverkande.

Takstegarna har ersatts med nya godkända enligt gällande regelverk. Byte av takstegar gjordes i samråd med Länsstyrelsen Skåne, beställare och antikvarisk medverkande. De gamla takstegarna var

placerade löst på taket och bedömdes inte vara kulturhistoriskt värdefulla. De nya stegarna bedöms vara anpassade till takets karaktär och är röda för att smälta in i takets utseende.

De nya takpannorna är något större och har något djupare kupning än de tidigare men den röda färgnyansen är mycket lik de tidigare. Röd färgnyans till plåtarbeten har valts samma som den färgnyans som under senaste åren i samråd med Länsstyrelsen Skåne tagits fram för Flyinge Kungsgård.

Iakttagelser som gjorts under arbetet

Att det under takpannorna finns ett äldre papptak på trekantslist var inte känt före åtgärderna påbörjades. Papptaket är välbevarat mot norr medan det mot söder är kraftigt nött och sönder. Papptaket har behållits under den nya taktäckningen. Papptaket är tjärstruket, troligen i flera omgångar, lagt på trekantslist i vertikala vårdar.

Före åtgärderna fanns på södra takfallet ett äldre litet takfönster av gjutjärn, igensatt från insidan. Under arbete kunde konstateras att det mot söder har funnits ytterligare två små takfönster, spår av öppningarna finns kvar men fönstren var tidigare borttagna.

Avvikelser från handlingar

Samtliga moderna takfönster har bytts till nya takfönster i samma storlek och placering som de befintliga. I inledande skede var planerat att endast byta tre av takfönstren. Under arbetets gång konstaterades att anslutningar mellan befintliga takfönster och de nya takpannorna skulle vara komplicerat och medföra att plåtarbeten kring fönstren skulle bli stora. I samråd med Länsstyrelsen Skåne, byggherre, entreprenör och antikvarisk medverkande togs beslut att samtliga moderna takfönster ersätts. Motivering är att takfönstren inte är bärande för byggnadens kulturhistoriska värde.

Det äldre lilla takfönstret i gjutjärn på södra takfallet har inte återmonterats. Bågen är skadad och det är oklart om det är möjligt att svetsa ihop delarna.

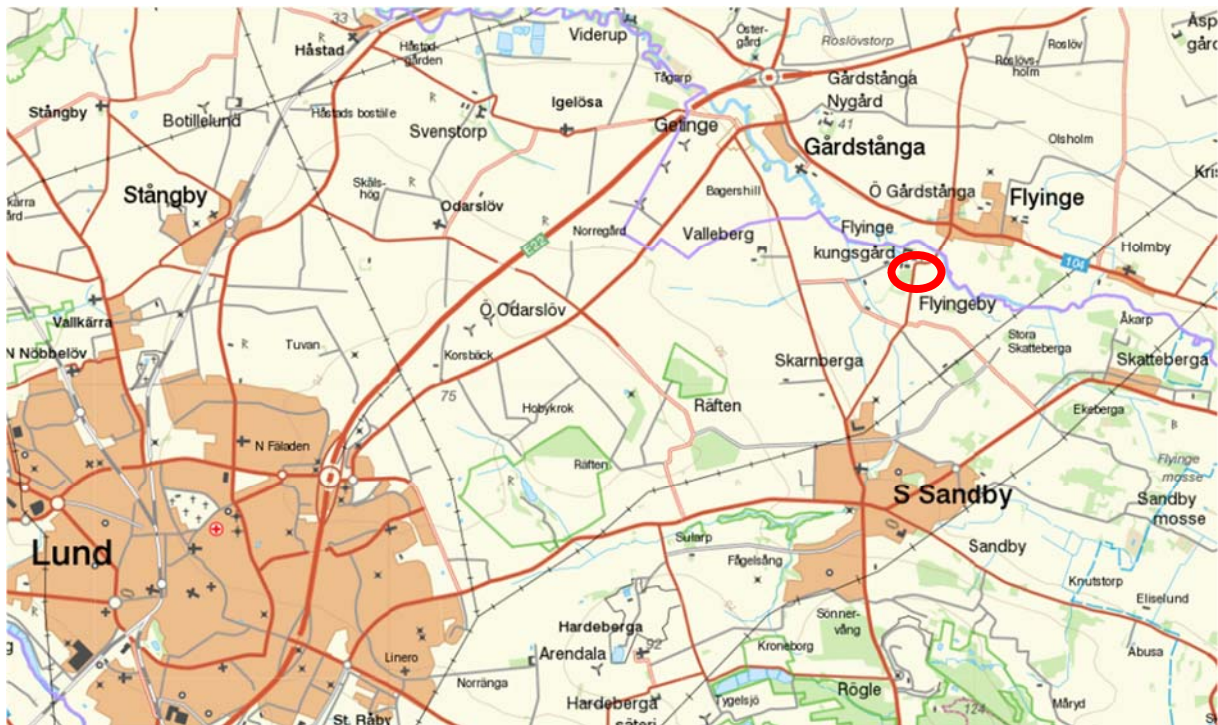
Kulturhistorisk bedömning av arbetet

Intentionerna i åtgärdsförslaget har följts och hänsyn har tagits till byggnadens kulturhistoriska värde. Det totala utförda arbetet är varsamt och väl utfört, dock har inte ett äldre takfönster återmonterats.

Takpannorna bedömdes var i dåligt skick varför de ersattes mot nya istället för omläggning.

Vid kommande arbeten bör man ta i beaktande att vissa virkesdelar eller andar material kan behöva specialbeställas och att det kan ta tid att få fram rätta dimensioner. Befintliga breda vindskivor är inte standardmått och skulle man behövt ersätta ytterligare vindskivor kan det vara svårt att få fram rätta dimensioner under arbetets gång. I nuläget är merparten av de gamla breda hyvlade vindskivorna bevarade.

Bilder och ritningar

Karta över del av Lunds kommun, Flyinge kungsgård inringat.

Karta över Flyinge kungsgård. Pilen markerar den aktuella byggnaden.

Före åtgärder södra fasaden.

Före åtgärder södra fasaden.

Före åtgärder västra gaveln och södra fasaden.

Före åtgärder norra fasaden.

Före åtgärder östra gaveln och norra fasaden.

Före åtgärder, äldre takfönster och Weberödspannor.

Före åtgärder. Alla vindskivor förutom den nordöstra är äldre breda och i ett stycke.

Den nordöstra vindskivan var i nedre halvan redan tidigare ersatt med två brädor ovanpå varandra. Den övre delen som syns på fotografiet var lika övriga vindskivor i ett stycke men var kraftigt rötskadad. Den övre delen har ersatts lika som nedre delen.

Under arbete. Norra takfallet.

Under arbete. Södra takfallet.

Jämförelse av befintliga takpannor och nya.

Efter åtgärder. Västra gaveln och södra takfallet.

Efter åtgärder. Södra takfallet. Notera nya takstegar som smälter väl in i takets utseende.

Efter åtgärder. Östra gaveln och norra takfallet.

Efter åtgärder. Norra takfallet.

Efter åtgärder. Södra takfallet med skorstenar, nya plåtarbeten och takfönster.

Efter åtgärder. Östra gaveln där den norra vindskivans övre halva ersatts (vindskivan till höger i bild).

Efter åtgärder. Nya takpannor, muradnock och ny plåt.

Efter åtgärder. Västra gaveln med äldre underhållna vindskivor.

Dokumentation papptak

Äldre tjärad takpapp.

Norra takfallet med den äldre takpappen på trekantslist. Hela vårdar och listen täckt med papprensa, spikat med pappspik.

Östra gavelns vindskiva var sedan tidigare i nedre halvan ersatt med två brädor i höjd och spikband som håller ihop brädorna. Här fanns också rötskador i undertaket.

Norra takfallet med den gamla takpappen som bevarats under ny taktäckning.

Bilaga

Produktblad Nibra H14

PRODUKTBLAD

Nibra H14

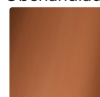
Nibra H 14 är den panna som är närmast den traditionella enkupiga ofalsade pannan. Dock ligger den betydligt bättre och får tack vare de högt liggande falsarna en mycket stor täthet

Välj utseende med färg och ytbehandling

Nibra H 14 finns som obehandlad, engoberad och ädelengoberad i flera naturliga kulörer.

Obehandlad

Naturröd

Engoberad

Rödbrun

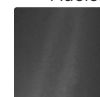

Brun

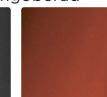

Bordeaux

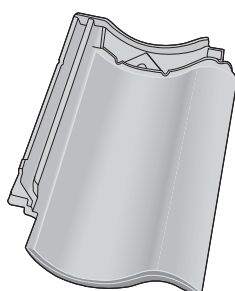
Ädelengoberad

Svart

Mandelbrun

Typ	Färg	Åtgång st/m ²	st/pall	kg/st	Produktnummer
Obehandlad*	Naturröd	13,9	240	3,5	2059-200000
Engoberad	Bordeaux	13,9	240	3,5	2059-200900
Engoberad	Rödbrun	13,9	240	3,5	2059-200550
Engoberad	Brun	13,9	240	3,5	2059-200600
Ädelengoberad	Mandelbrun	13,9	240	3,5	2059-200520
Ädelengoberad*	Svart	13,9	240	3,5	2059-200700

*Lagervara

Genomsnittligt läktavstånd 333 mm +/- 10 mm. Täckande bredd ca 215 mm. Min 12 grader.